

Alternativní prohlížeče

Mozilla - přeci jen je z čeho vybírat

Vojtěch Bednář

Když se řekne internetový prohlížeč, vybaví se většině uživatelů již jen Internet Explorer od Microsoftu. Přesto ale i dnes existují konkurenční prohlížeče; za některé z nich je třeba zaplatit, jiné jsou zdarma. K těm druhým, a co se kvalit týče i nejvíce potentním, patří otevřený projekt Mozilla. Znáte jej?

Mozilla je internetový komunikační balík postavený kolem internetového prohlížeče. Je vyvíjen komunitou autorů s otevřeným zdrojovým kódem. Funkčně je srovnatelný s nejpoužívanějším Internet Explorerem, je však uživatelsky v některých ohledech pohodlnější. Mezi další komponenty patří e-mailový klient, kalendář, adresář a klient IRC, je možné integrovat další.

Mozilla má relativně málo příznivců, jako primární prohlížeč ji používají řádově jednotky procent uživatelů. Je to trochu škoda, pojďme se proto na tento velice zajímavý systém podívat trochu blíže.

Na počátku vývoje Mozilly stál úpadek kdysi nejrozšířenějšího prohlížeče Netscape. Přestože část odborné internetové komunity a širší veřejnosti klade tento úpadek za vinu hlavně Microsoftu a skutečnosti, že firma začala svůj Internet Explorer (původně od verze 3) integrovat do operačního systému Windows (od 95SR2), existují i jiné názory. Mezi IE 3 a 4 byl propastný rozdíl v kvalitě, další hlavní verze (5, 5.5 a 6) přinášely spíše dílčí vylepšení. Netscape, později v balení Communicator, v podstatě zůstal viset ve svém vývoji. Internet Explorer, přibalovaný zdarma k Windows, jej z uživatelského hlediska převálcoval, nebyla potřeba měnit prohlížeč a Netscape se tak nezadržitelně řítit do hlubin.

Firma na tento vývoj reagovala uvolněním zdrojových kódů k Netscapu. Díky tomu mohla být zahájena aktivita organizace Mozilla, jež začala na základě těchto kódů budovat nový prohlížeč. Základem se stala myšlenka komunikačního balíku určeného pro různé platformy, ovšem se stejným vzhledem, funkčností a uživatelským komfortem. Mozillu bylo možné stahovat si z internetu už delší dobu, její finální verze byla uvolněna až v polovině roku 2002, aktuální verze je 1.2. Základními podporovanými platformami jsou Win32 (celá rodina Windows 9x, a NT), Linux a Mac OS X.

Jak již bylo řečeno, hlavní komponentou Mozilly je internetový prohlížeč. Ten je, stejně jako i další komponenty komunikačního balíku, založen na kvalitním a výkonném renderovacím jádře Gecko (Gecko Layout Engine). Základní prvky prohlížeče jsou při aplikaci klasického vizuálního stylu velmi podobné původnímu Netscapu. Protože ale Mozilla podporuje změnu vzhledu a z internetu je možné si stáhnout poměrně širokou paletu více nebo méně povedených skinů. Asi nejrozšířenějším vzhledem je Modern a jeho varianty, můžete je vidět na obrázcích.

Klasická ikonová tlačítka jsou v případě Mozilly poněkud redukována na ta, která se používají nejčastěji. Adresní řádek je tam, kde jej většina uživatelů očekává, panel pro rychlé odkazy a záložky taktéž. Funkcí, kterou ocení ne jeden uživatel, je možnost vytvářet více ploch prohlížeče v rámci jednoho okna, respektive instance programu. Samozřejmě instancí může být najednou spuštěno více.

Co je však důležitější než vzhled prohlížeče, je jeho funkce. Gecko pracuje dobře, naprostá většina webových stránek vypadá k světu a aplikace fungují jak mají. Při srovnání Mozilly s Internet Explorerem v aktuální verzi 6 se vyskytují určité rozdíly ve zpracování stránek. Týkají se především tabulek, občas i kaskádových stylů. Nicméně nepředstavují žádný velký problém, ani výrazné ohrožení konzistence prezentací. Jednotlivé stránky se načítají o něco pomaleji než v IE, to však bude závislé na jejich konkrétní struktuře. Vůbec nefungují některé metody automatického přesměrování, funkce zabezpečení a utajení obsahu jsou na dostatečné úrovni.

V jedné věci prohlížeč i ostatní součásti balíku za konkurentem od Microsoftu bohužel notně zaostávají, a tím je rychlost samotné aplikace. Spuštěné renderovací jádro a uživatelské rozhraní konzumují nemalé množství systémových prostředků hostitelského počítače. To platí pro platformu Windows mnohem více než pro Linux a jen z pohledu srovnávání s Internet Explorerem. Ten je totiž do Windows mnohem více integrován, a to mu umožňuje pracovat rychleji než Mozilla. Celkově se ale dá říct, že kvalita zpracování a zobrazování stránek je v Mozille na velmi vysoké úrovni.

Se samotným prohlížením stránek souvisí funkce správy stahování souborů a cookies. Mozilla je vybavena komponentou downloadu manageru. V jeho okně se objevují všechny soubory, které prohlížeč stahuje z FTP nebo http serverů a jež nejsou součástí stránek. Manager umožňuje tyto soubory otevírat, najít v průzkumníku (Windows), ukazuje rychlost stahování i velikost již hotové části. Bohužel zde jeho možnosti končí, a tak jej část uživatelské obce označuje za funkci vedlejší a trochu rozpačitou.

Mnohem zajímavější součástí prohlížeče Mozilly je manažer zapamatování hesel a obsahu formulářů. Hesla je možné jednotlivě i najednou odebírat a především, zobrazovat jejich seznam. Je také možné definovat servery, na nichž k automatickému zapamatování nebo doplňování nikdy nedojde. Analogický postup nabízí Mozilla i v případě cookies.

Není možné se nezmínit o jedné funkci, která je přinejmenším částí uživatelů mimořádně vítána. Je jí možnost v nastavení prohlížeče zakázat stránkám otevírat další plochy (taby), nebo dokonce instance prohlížeče. Servery, jejichž obsah se za normálních okolností několik sekund po otevření ztrácí v moři dalších oken plných nevyžádané reklamy, tak lze zkrátit do poměrně dobře čitelné a především snadně přehledné formy. Bohužel, v některých případech na úkor jejich funkčnosti.

Nejen prohlížeč

Jak jsme řekli už na začátku, Mozilla je mnohem více než jen internetový prohlížeč. Další základní součástí je e-mailový klient. Bez problémů zvládá obsluhovat schránky, pracující na standardních protokolech. Je možné v něm pracovat s více uživatelskými účty, ukládat zprávy do složek a aplikovat filtry stejně, jako je to obvyklé v jiných e-mailových programech. Klient také standardně zpracovává potvrzení o přečtení nebo nepřečtení zprávy. Bohužel, i on trpí nedostatky zbytku Mozilly, poměrně značnou hardwarovou náročností, pomalou odezvou a dokonce jistou těžkopádností (tu má ale celý balík přímo zakletou ve jménu). Mozilla Mail vychází z poštovního klientu, který byl v Netscape Communicatoru, ale dle subjektivních dojmů části uživatelů se mnohem více snaží přiblížit ke konkurenčnímu programu Outlook Express. Pohříchu, OE se všemi svými nedokonalostmi je stále ještě mnohem lepší aplikací pro off-line manipulaci s elektronickou poštou.

Lépe než klient elektronické pošty dopadl při vývoji zabudovaný adresář. Je jednoduchý, přehledný a zejména docela rychlý, protože jej tvůrci vybavili bohatými

možnostmi exportu a především importu dat z konkurenčních formátů. Také vyhledávání kontaktů v případě, že máte list obsáhlejší, je docela svižné.

Zabudovaný editor webových stránek je odvozen od originálního Composeru z Netscapu. Nabízí elementární možnosti formátování textu, vkládání hypertextových odkazů, tabulek a obrázků. Hodí se pro rychlé vytváření jednoduchých stránek, na práci se složitějšími projekty, obsahujícími větší množství dokumentů nebo aktivní prvky, jsou zde jiné nástroje. Editor využijí tvůrci malých a středních prezentací nebo ti, kteří potřebují stránku rychle vytvořit. Už z tohoto popisu vyplývá, že jej nepoužije ani zdaleka většina současných nebo potenciálních uživatelů Mozilly.

Jinou, podstatně využitelnější součástí příslušenství, je kalendář. Trochu se podobá aplikaci Microsoft Schedule, známé ze starých verzí systému Windows. Pracuje s událostmi a úkoly, má několik režimů zobrazení. Podporuje standardní formát iCalendar, jeho zřejmě nejužitečnější funkcí je možnost přihlásit se ke sdílenému kalendáři. Ke každé události lze nastavit upozornění, URL adresu, kterou je třeba v nastavený čas navštívit, a atribut o soukromnosti. I do něj se jak je již zvykem promítnula jistá těžkopádnost, celkově se o něm však dá říct, že je velmi hezký.

Kolekci doplňků k prohlížeči uzavírá klient systému IRC - Internet Relay Chat. Tento systém je i přes masivní nárůst chatů postavených na WWW rozhraní stále velice populární, zřejmě nejpobulárnějším programem pro něj pod platformou Windows je mIRC. Tomuto komplexnímu programu nesahá aplikace obsažená v Mozille po pravdě řečeno ani po pás. Mnohem hůře se ovládá, nabízí základní funkce a mnohem menší uživatelský komfort. Při jejím vývoji se zřejmě vycházelo z předpokladu, že IRC má dnes již jen velmi vyhraněnou skupinu uživatelů. Pro rychlou práci je uživatel Chatzilly!, jak se tento doplněk jmenuje, odkázán na ruční zadávání příkazů IRC.

Doplňky celkově

Systém doplňků v Mozille je modulární. A tak například kalendář, který ve verzi 1.1 není standardní součástí, můžete stáhnout a nainstalovat zvlášť a plně automaticky. Podobné je to i s vizuálními vzhledy. Celý balík je prošpikován nástroji pro odlaďování, neustále se totiž vyvíjí. To na jednu stranu ještě více zvětšuje jeho hardwarové nároky, na druhou ale umožňuje rychle nacházet chyby a také je odlaďovat. Komunita vývojářů je co se týče ošetřování bezpečnostních mezer přeci jen rychlejší než nadnárodní korporace.

Česky a čeština

I originální, anglická verze Mozilly velmi dobře podporuje český jazyk na pasivní úrovni. Stránky se zobrazují korektně, národní diakritika příliš mnoho problémů nenadělá. To je ale málo, jakákoliv aplikace je v našich podmínkách plně použitelná až tehdy, kdy s ní dokáže pracovat i uživatel anglického jazyka zcela neznalý. Donedávna existovaly dva projekty s cílem přeložit Mozillu do našeho, slovanského jazyka. Jeden z nich (*Mozilla.cz*) však svou činnost ukončil. Druhý ale funguje dále. Ztráta *Mozilly.cz* je však v každém případě škodou.

Nejen Mozilla

Organizace Mozilla.org je si samozřejmě vědoma nedostatků svého prohlížeče, a tak vznikají další pomocné projekty. Patří mezi ně Phoenix s plně modulárním uživatelským rozhraním, nebo Chimera, prohlížeč založený na jádře Gecko a určený pro počítače s operačním systémem Mac OS X. Tyto projekty představují vedlejší

větvě vývoje Mozilly a nepronikly zatím tolik do veřejného povědomí. Zda se tak někdy stane, je dnes velmi těžké odhadnout, možné to však pochopitelně je.

Má to smysl?

Situace v oblasti internetových prohlížečů, respektive komunikačních balíků, je dnes poměrně jasná. Trhu, dá-li se to tak nazvat, zcela dominuje Microsoft Internet Explorer. Následuje docela známá Opera, zbytky z bývalé slávy Netscapu (i jeho aktuální verze vychází z Gecka) a pár dalších prohlížečů vytvořených převážně pro speciální účely nebo pod jednotlivé minoritní systémy. Jejich příkladem může být třeba Conqueror pod KDE. Mozilla je na rozdíl od předchozích vyjmenovaných konkurentů mohutný a jednoduchý balík, existující pod různými platformami. Jeho možnosti, velice detailní konfigurace a způsob vývoje z něj technicky vzato dělají IE konkurenta. Není ale standardně instalována do operačních systémů a to ji ubližuje. Příbuznost s Netscapem může působit psychologicky, a to v kladném i záporném slova smyslu. Přesto se lze domnívat, že Mozille patří jistá budoucnost a její technické možnosti tuto domněnku jen potvrzují.

Základní odkazy:

<http://www.mozilla.org/>- Stránky organizace Mozilla a projektu

<http://www.czilla.org/>- Stránky české lokalizace

<http://www.mozilla.cz/>- Jiný, poněkud nešťastně ukončený projekt české mutace Mozilly

Minimální konfigurace (Windows):

- CPU 200> MHz (funkční i na 166)
- 64Mb RAM, podle verze a typu OS
- rozlišení 1 024x768

(Mozilla funguje stejně dobře na pevném, jako i na vytáčeném připojení k internetu)

*****Tabulka*****

Mozilla

- + dobrý uživatelský komfort
- + kvalitní zobrazování stránek
- + manažery stahování, hesel a cookies
- + zabudovaný jednoduchý editor stránek
- + otevřený zdrojový kód
- hardwarová náročnost
- horší e-mailový klient (to je ale spíše otázka vkusu)
- nutnost stahování a instalace
